

DEGVIELAS CENA ŠĶĒRSGRIEZUMĀ: VAI TO VAR IETEKMĒT DEGVIELAS TIRGOTĀJI UN PIRCĒJI LATVIJĀ?

Vairāk nekā 90% degvielas cenas veido degvielas produktu pašizmaksa, nodokļi un ar degvielas pārdošanu saistītās izmaksas, līdz ar to mazumtirgotājiem ir ļoti ierobežotas iespējas to ietekmēt

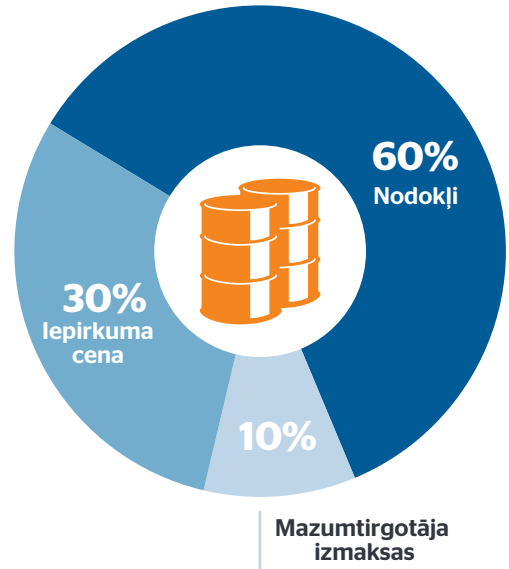


Naftas atradnes Vairākas svarīgas naftas ieguves valstis ir grūti prognozējamas politiskā vai militārā jomā	Tankkuģi Transportē naftu no ieguves vietām uz pārstrādes rūpnīcām. Lielākie tankkuģi spēj pārvadāt pat 3 miljonus barelu naftas	Naftas pārstrādes rūpnīca Ražo degvielu un citus naftas produktus. Mazumtirgotāji degvielu iegādājas no rūpnīcām par biržā noteikto cenu	Dzelzceļš Nogādā degvielu no rūpnīcas uz vairumtirgotāju termināļiem. Vidēja lieluma terminālis apkalpo ap 80 vagoniem dienā	Terminālis Termināļos degviela tiek uzglabāta pirms nogādāšanas degvielas uzpildes stacijām un vairumtirdzniecības klientiem	Degvielas vedēji Nogādā degvielu līdz uzpildes stacijām un vairumtirdzniecības klientiem visā Latvijā	DUS Pārdod degvielu par cenu, kas veidojusies visa garā piegādes ceļa rezultātā
---	--	--	--	--	---	---

- Naftas un degvielas cena**
 Nafta un degviela ir atsevišķas biržas preces. Abu produktu cenu nosaka gan kopīgi, gan atšķirīgi faktori, tāpēc degvielas cena biržā atšķiras no naftas cenas biržā
- Valūtas kurss**
 Degviela biržā tiek kotēta ASV dolāros, bet gala patērētājiem Latvijā tiek pārdota EUR valūtā. Tāpēc degvielas cenas ietekmē arī dolāra kursa svārstības
- Ģeopolitiskā situācija**
 Politiskā nestabilitāte un nemieri ietekmē naftas ieguves, kā arī naftas produktu ražošanas un transportēšanas iespējas
- Klimatiskā situācija**
 Dabas katastrofas un straujas klimata pārmaiņas ietekmē degvielas pieprasījumu un piedāvājumu

Piemērs: Viesuļvētras sekas kādā no naftas ieguves reģioniem – slēgtas vairākas naftas platformas, ostas un termināļi, tādējādi traucējot produktu piegādi

- Kvalitātes prasības**
 ES ir spēkā virkne kvalitātes prasību degvielai, kas saudzē automašīnu un vidi, taču palielina degvielas ražošanas izmaksas
- Pieprasījums**
 Iedzīvotāju un automašīnu skaita, ekonomiskās un rūpnieciskās aktivitātes pieaugums pasaulē palielina pieprasījumu pēc degvielas, kas savukārt veicina cenu pieaugumu



- Akcize**
 Akcīzes nodoklis par litru benzīna kopš 1998. gada ir palielinājies vairāk nekā divas reizes. 2016. gadā akcīzes nodokļa likme benzīnam ir 0.436 EUR par litru, bet dīzeļdegvielai – 0.341 EUR par litru
- PVN**
 PVN likme var mainīties. Patlaban tā ir 21%. Jo augstākas ir degvielas cenas, jo lielāka ir maksājama PVN summa
- Nodeva**
 Nodeva par obligāto valsts rezervju glabāšanu degvielas cenu sadārdzina par aptuveni 1 centu benzīnam un dīzeļdegvielai

- Piedevas**
 Papildu izmaksas veido obligātā biopiedeve 5% apmērā. Piemēram, Igaunijā biopiedeve nav obligāta – tas ir viens no iemesliem degvielas cenu atšķirībām starp Latviju un Igauniju
- Tirgus specifika**
 Latvija ir tirgus ar nelielu pieprasījumu, tāpēc degvielas mazumtirgotājiem ir lielākas izmaksas par litru un mazākas apjoma atlaides no degvielas ražotājiem
- Izmaksas**
 Mazumtirgotājam jāsedz savas izmaksas (vairāk nekā 130 pozīcijas – algas, stacijas un termināļu uzturēšana u.c.). Kāpjoties degvielas cenai, samazinās patēriņš, taču izmaksas paliek nemainīgas
- Augsta konkurence**
 Latvijā ir liels DUS skaits pret iedzīvotāju skaitu, tāpēc tirgotāju starpā ir sīva konkurence par klientiem
- Atlaides**
 Cenai, kas norādīta uz degvielas sūkņa, bieži ir tikai informatīvs raksturs, un vidējā pārdošanas cena ir zemāka. Mazumtirgotāji piemēro dažādas atlaides gan saviem pastāvīgajiem klientiem, gan biznesa klientiem
- Drošība**
 Degvielas tirdzniecība ir saistīta ar īpaši augstām drošības prasībām. Jaunas ES drošības un vides aizsardzības standarti atbilstošas DUS izveide maksā ap 1 milj. EUR, neskaitot turpmākās uzturēšanas izmaksas

